

KS. WALDEMAR WOŹNIAK
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
Warszawa

KOMUNIKAT Z BADAŃ: CECHY OSOBOWOŚCIOWE MŁODOCIANYCH PRZESTĘPCZYŃ W TEŚCIE DRZEWA

1. WPROWADZENIE

Test Drzewa jest jednym z testów projekcyjnych. Projekcja to „mechanizm obronny *ja*, polegający na nieświadomym przypisywaniu innym osobom czy ogólniej – dostrzeganiu w świecie zewnętrznym, swych własnych popędów, myśli, intencji, swych własnych konfliktów wewnętrznych”¹.

Metoda projekcyjna, w rękach wytrawnego interpretatora pozwala wykryć nawet utajone cechy osobowości². W *Słowniku psychologii* czytamy: „przypisując znaczenie plamie atramentu, niejasnemu obrazkowi czy trudnemu do zdefiniowania odgłosowi, badany wyraża strukturę swojej własnej osobowości”³. Podobny proces zachodzi wówczas, gdy badany rysuje drzewo.

Pierwszym zwolennikiem stosowania rysunku drzewa jako metody diagnostycznej był Emil Jucker. Jego pomysł opracował Charles Koch i stworzył metodę – Test Drzewo. Opracowanie tej metody było możliwe na podstawie naukowego studium form wyrazu, a szczególnie na bazie grafologii. Poddając interpretacji narysowane drzewo, uwzględnia się przede wszystkim: symbolikę obszaru, formy drzewa, deformacje, dodatki. Ch. Koch, oddając metodę do użytku, przedstawił bogato opisane tablice⁴.

Badania, będące podstawą niniejszego komunikatu, przeprowadzono w Zakładzie Poprawczym w Zawierciu i objęto nimi 10 dziewcząt (5 z nich odpowiada za zabójstwa i 5 za kradzieże zwykłe). Instrukcja brzmiała: „narysuj drzewo, tak ładne jak potrafisz”. Każda z dziewcząt rysowała dwa drzewa.

2. ANALIZA RYSUNKÓW DZIEWCZĄT ODPOWIADAJĄCYCH ZA ZABÓJSTWO

Osoba nr 1 (18 lat)

Umieszczenie rysunków w głębi, a nie na całej kartce, może wskazywać na zahamowanie i niechęć. W pewnym sensie stożkowy pień mówi o tym, iż jest to osoba bardziej praktyczna niż teoretyczna (typ robotnika). Sposób narysowania liści może odnosić się do stereotypii, naiwnej wiary w szczęście, potrzeby uznania, niedojrzałości.

Osoba nr 2 (18 lat)

Dla rysunków tej dziewczyny charakterystyczne są dwie rzeczy – owoce (ich lekkość) oraz jasność rysunku (brak nacisku). Osoba ta zdaje się jako wrażliwa i skromna, ale również „nie stoi

¹ N. Sillamy, *Słownik psychologii*, Katowice 1995, s. 222; por. B. J. Murstein, R. S. Pryer, *Pojęcie projekcji. Przegląd problematyki*, w: *Wybrane zagadnienia testów projekcyjnych*, red. T. Szustrowa, Warszawa 1989, s. 71–99.

² S. Siek, *Wybrane metody badania osobowości*, Warszawa 1993, s. 190.

³ N. Sillamy, dz.cyt., s. 223.

⁴ Ch. Koch, *Test Drzewa*, Warszawa 1994, s. 55–95.

nogami na ziemi”, nie wie, jak zachować się psychicznie. Jest to osoba hedonistyczna, swawolna, niecierpliwa, naiwna, żądna sukcesu, oportunistyczna.

Osoba nr 3 (17 lat)

Na rysunkach tej osoby uwagę przyciągają wyraziste owoce (wtrącone w koronę), co jest normalne dla dzieci do 10 lat. Badana jest więc bardzo infantylna, a ma już 17 lat. Wygląda na to, że dziewczyna jest opóźniona w rozwoju. Na jej rysunku znajdują się również owoce opadłe, które mogą oznaczać: straconą rzecz, cierpienie, zapominalstwo, brak koncentracji, w pewnych warunkach depersonalizację.

Osoba nr 4 (17 lat)

Jej rysunki umieszczone są nieco w głębi (zahamowania, niechęć) i są jakby zawieszane w przestrzeni (brak oparcia, osamotnienie). Dziewczyna narysowała gałąź odpiłowaną z przodu, może więc uruchamiać w dużym stopniu mechanizmy obronne i odznaczać się zahamowanymi tendencjami do niezwykłości, arogancji, niezależności.

Osoba nr 5 (17 lat)

Dziewczyna wydaje się w dużym stopniu zahamowana (rysunki w głębi i niewielkie). Stereotypy mogą ujawniać poważne opóźnienia rozwoju.

3. ANALIZA RYSUNKÓW DZIEWCZĄT ODPOWIADAJĄCYCH ZA KRADZIEŻ ZWYKŁĄ

Osoba nr 6 (15 lat)

Rysy pnia uwidaczniają pewną ostrożność i brak zaufania oraz zeszytwnienie i nieśmiałość. Rysunki informują też o potrzebie uznania, naiwnej fantazji i żywotności.

Osoba nr 7 (17 lat)

U tej osoby zauważa się działanie podświadomości, powolność, zachowawczość. Powtarzające się sekwencje i schematyczne dopasowanie ukazują myślenie kumulatywne i chaotyczne, brak wytrwałości, ograniczoność, zawieszenie myślenia.

Osoba nr 8 (18 lat)

Zaakcentowanie prawej strony mówi o ekstrawersji, próżności, dumie, potrzebie spełnienia. Można dopatrzeć się także niewielkiej stereotypii, a więc m.in. automatyzmu i słabego myślenia. Rysunek podstawy pnia może obrazować pewne blokady w myśleniu.

Osoba nr 9 (16 lat)

Rysunek podstawy pnia może wskazywać na opóźnienia rozwojowe. Pewien infantylnizm i regresja do stanów prymitywnych wyraża się przez narysowanie długiego pnia i stosunkowo małej korony. Osoba ta wydaje się również pospolita, marzycielska, naiwna, przyłączająca się do tłumu.

Osoba nr 10 (19 lat)

Dziewczyna wygląda na zachowawczą i raczej prymitywną. Na obu jej rysunkach występuje pień „lutowany”. Może ona odznaczać się neurotyzmem, obniżonym intelektem, naiwnością, myśleniem addytywnym i chaotycznym, nielogicznością, impulsywnością, niezdolnością do abstrakcji, trudnościami w adaptacji.

ZAKOŃCZENIE

Badania miały charakter pilotażowy. Test Drzewa okazał się metodą akceptowaną przez osoby badane, gdyż narysowanie drzewa nie wymaga dużego wysiłku. Testem tym mogą więc często posługiwać się psychologowie zakładowi. Wyniki uzyskane na podstawie badań Testem Drzewa w przeważającej części pokrywają się z wynikami badań, które przeprowadził zakładowy zespół diagnostyczny. Niewątpliwie interpretacja testu wymaga odpowiedniego przygotowania i psychologicznego wycucia. Test Drzewa z dużą wiarygodnością określił cechy osobowościowe młodocianych przestępczyń – zarówno tych, które odpowiadają za popełnienie zabójstwa, jak i odpowiadających za zwykłe kradzieże. Podstawowy wniosek z badań jest następujący: te pierwsze wydają się bardziej zahamowane, te drugie bardziej infantylne i nieświadome.

Cechy osobowościowe przebadanych dziewcząt uwidocznione w Teście Drzewa, w dużej mierze mogą określać ich niedostosowanie społeczne.

KS. WALDEMAR WOŹNIAK

*Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
Warszawa*

KOMUNIKAT Z BADAŃ: POCZUCIE SENSU ŻYCIA,
STRATEGIE DZIAŁANIA ORAZ EMOCJONALNOŚĆ U MŁODZIEŻY
O RÓŻNYM POZIOMIE PRZYSTOSOWANIA SPOŁECZNEGO

Problem badań został ujęty w następującym pytaniu: czy młodzież dobrze i źle przystosowana różni się między sobą w nasileniu – poczucia sensu życia, emocjonalności, potrzeb oraz strategii działania ataku i rezygnacji?

Na podstawie literatury przedmiotu, własnych przemyśleń i doświadczeń postanowiono wysunąć następujące hipotezy badawcze:

1. Grupa młodzieży dobrze przystosowanej odznacza się wyższym nasileniem poczucia sensu życia aniżeli grupa młodzieży źle przystosowanej.
2. Grupa młodzieży źle przystosowanej odznacza się wyższym nasileniem strategii działania ataku niż grupa młodzieży dobrze przystosowanej.
3. Młodzież dobrze i źle przystosowana różni się poziomem nasilenia emocjonalności mierzonej Testem Piramid Barwnych.
4. Młodzież dobrze i źle przystosowana różni się poziomem potrzeb mierzonych Testem Przymiotnikowym Gougha i Heilbruna.

Badaniami została objęta młodzież (108 osób) z Ośrodka Wychowawczo-Profilaktycznego MICHAEL, działającego w Warszawie (gmina Bemowo).

Posłużono się następującymi narzędziami badawczymi: Testem Przymiotników G. H. Gougha i A. B. Heilbruna; Skalą Poczucia Sensu Życia, skonstruowaną w 1990 r. przez B. Radziszewską (pod kierunkiem prof. K. Ostrowskiej), Kwestionariuszem Strategii Rezygnacji i Ataku K. Ostrowskiej i Testem Piramid Barwnych.

W celu wyodrębnienia młodzieży dobrze i źle przystosowanej wykorzystano ósmą skalę Testu Przymiotników. Jest to skala dobrego przystosowania.

Pierwsza hipoteza potwierdziła się częściowo (na poziomie istotności $\alpha = 0,07$) – grupa młodzieży dobrze przystosowanej odznacza się nieco wyższym nasileniem poczucia sensu życia.